

Notes biogràfiques dels autors

Ma Dolors Renau. Llicenciada en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona i diplomada en Psicologia per la Universitat de París. Ha estat diputada pel PSC al Congrés dels Diputats, membre del Parlament Europeu i presidenta de la Internacional Socialista de Dones. Actualment presideix el Comitè Tècnic del Centre de Formació Eurolati-Americà Dona i Ciutat, impulsat per la diputació barcelonina.

Joan Manuel del Pozo. Doctor en filosofia per la Universitat de Barcelona. Ha estat diputat pel PSC al Congrés dels Diputats, Regidor de l'Ajuntament de Girona i Conseller d'Educació i Universitats de la Generalitat de Catalunya. Actualment és professor de filosofia a la Universitat de Girona.

Carme Suñé. Professora d'anglès i integrant de l'Assemblea de Cooperació per a la Pau. El seu activisme a favor dels Drets Humans comença amb els moviments anti-Apartheid i es perllonguen a dia d'avui amb la seva vinculació amb els moviments pacifistes tant israelians com palestins. Ha mantingut una atenció i dedicació especial, durant les estades a Palestina i Israel, a participar en l'activisme de les organitzacions de dones que treballen per posar fi a l'ocupació.

Els debats de la Fundació

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per a qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, resta rigorosament prohibida sense l'autorització expressa dels titulars del copyright, i estarà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

Novembre de 2008

© d'aquesta edició: Fundació Rafael Campalans

Trafalgar, 12, entresòl 1a

08010 Barcelona

Tel. 93 319 54 12 - Fax 93 319 98 44

fundacio@fcampalans.cat

Impressió: Creacions Gràfiques Canigó, S.L. - 93 229 23 60

Dipòsit legal: B-50592-2008

ISSN: 1579-9581

Índex

Introducció	5
Política i valors	8
Dona i conflicte a Israel i Palestina	13
1. Organitzacions de dones a Israel que fan sentir la seva veu en contra de l'ocupació i contra la discriminació de la població àrabo-israeliana d'Israel	14
1.1. Coalició de Dones per la Pau	14
1.2. Machsom Watch	15
1.3. Neled	16
1.4. New Profile	16
1.5. Noga	17
1.6. Tandi: «Moviment de dones democràtiques per Israel»	18
1.7. The bridge: Dones jueves i àrabs per la pau a l'Orient Mitjà	19
1.8. The Fifth Mother	20
1.9. Women in Black	21
1.10. The Jerusalem link	22
2. Organitzacions palestines de dones	26
2.1. Women, Media and Development (dona, mitjans de comunicació i desenvolupament)	25
2.2. Centre de dones per l'ajut i el consell legal (WCLAC)	27
2.3. «Clubs» de dones a la zona d'Hebron	28

Introducció

Aquesta és la segona Jornada de Reflexió (que anomenem «Fem dissabte»), organitzada des del grup de treball «Dona i política» de la Fundació Rafael Campalans. Ens hem estat reunint mensualment, per segon any, per tal de posar en comú i debatre a fons les experiències viscudes, les dificultats i avenços concrets de les dones en el marc de la vida política o del lideratge social.

Per aprofundir una mica més algunes qüestions, vàrem proposar celebrar aquestes trobades d'un matí de duració, obertes a tota persona interessada i que com ja ha estat dit, hem titulat «Fem dissabte». La primera va tenir lloc al desembre de 2007 i vàrem tractar el tema «Subjectivitat i Política». Aquesta segona està dedicada a reflexionar i debatre sobre la relació existent entre política i violència. De fet, hem triat el títol «Política versus violència. Les dones com a agents de pau».

La hipòtesi de partida és que la violència forma part de la nostra cultura, es presenta sota diverses formes i és considerada, gairebé, quelcom natural. Resultat d'una cultura profundament patriarcal, cal qüestionar la naturalitat amb la que s'accepta com una desgraciada tendència personal i col·lectiva contra la que poc es pot fer. Cal, en primer lloc, rescatar aquesta naturalitat del discurs i de la creença i qüestionar-ne les arrels. Estem en front de fets històrics i, en conseqüència, modificables. En front d'aquesta naturalitat, volem començar a pensar que en l'àmbit del que és considerat públic, les nombroses manifestacions de violència que van des de les guerres obertes als actes terroristes són sempre la manifestació més palesa del fracàs de la política. I esperem que els canvis en la pràctica i, sobretot, en el discurs polític portin a una disminució de la violència com a única eina disponible o de fàcil disponibilitat per resoldre els problemes de la convivència o dels interessos contraposats. Darrera d'aquesta acceptació de la violència, hi ha diversos factors: un model d'ésser humà que és el mirall de la llarga història de dominació dels barons com a únic referent. Les estadístiques també ens diuen que els actes violents estan protagonitzats –com a víctimes o botxins– en un 90 per cent

dels casos per homes. Malauradament, encara avui en dia, el recurs de la violència majoritàriament utilitzat pels homes, sembla formar part de la construcció de la seva identitat, del seu procés de socialització. També és cert que comencen a existir grups d'homes que s'estan plantejant si és aquesta la virilitat que volen. Hi ha una progressiva presa de consciència per recompondre la concepció del que és o no és una persona masculina.

Hi ha una forma d'entendre la política que es contraposa a la violència. La política entesa com a la *dimensió col·lectiva i pública de tota activitat humana*, de la manera que tal com ho expressa Hanna Arendt. Política entesa com l'espai i les activitats que en ella es generen, entre les persones; política com a diàleg públic. Política com a negociació i com a dimensió humana imprescindible per tal que els éssers humans visquin una vida plena i complerta. Política com a comunicació, paraula i discurs, que es contraposa a l'ús de la violència.

6

Tot allò que és violent no té paraules. Tant sols la violència és muda, ens diu Simone Weil.

La política per complir aquest paper mediador ha d'incloure el sentir de la meitat de la població, ha de donar la veu a les dones que sempre han lluitat pel manteniment de la vida, la cura de les condicions que la fan possible i han donat mostres de capacitats civilitzadores.

Les dones poden ser agents de pau. Alguns exemples clars els tenim a la història antiga i, també, a la recent. Hi ha molts exemples malgrat que han estat menyspreats pels mitjans de comunicació i que no han merescut l'atenció deguda. Però, estan aquí: les mares de maig d'Argentina varen ser pioneres en plantar cara a la dictadura amb motiu de la desaparició dels seus fills. Mares de soldats russos que lluitaven a Txetxènia, la Ruta Pacífica de les dones a Colòmbia, Mares de desapareguts a Algèria, les dones de negre a Israel i els Balcans, els nombrosos moviments de Dones palestines i israelianes i, així, un llarg etcètera.

D'una forma poc reconeguda, però ben present, són veus que diuen «no» a la violència i/o a la política que en fa un instrument. Les hem d'escoltar i hem de treballar perquè la política es converteixi, cada cop més, en una alternativa als mètodes violents.

Ma Dolors Renau

Juny 2008

Política i valors

Joan Manuel del Pozo

Parlaré de la perspectiva de la dona a nivell social i polític que, evidentment, segueix sent una causa millorable que encara ha de recórrer molt de camí. Tenim la necessitat d'una transformació qualitativa de la feminització de la política amb la finalitat de no arribar a exigir drets per a cap sexe per exercir el seu dret a la participació política.

Com la política viu relacionada amb els valors de la vida? És una relació distant o propera? El valor de la política i la política dels valors. La pròpia naturalesa política exclou la violència. S'ha d'expulsar la violència per resoldre els interessos comuns; la màxima violència que s'ha de permetre a una democràcia és una defensa no agressiva: la violència d'un exèrcit i la violència de les presons. Tot i això s'ha d'anar reduint també. La derrota electoral no és violència, és la regla de la majoria. És la base de la convivència democràtica.

8

Qui mana, la política democràtica o els valors? Reivindiquem l'autonomia dels valors. Abans de ser demòcrates, som persones que vivim moralment i que tenim la capacitat per diferenciar el bé i el mal. Som constitutivament morals i ètics. Generem per la nostra pròpia naturalesa l'opció del bé i del mal. És un llenguatge de valors (permet que la vida humana desplegui tota la seva potencialitat i obtingui unes millores i beneficis). Els valors no són sempre els mateixos ni hi ha una definició clara. Però sí que parlem de valors morals, de conèixer el bé i el mal i de triar entre valors més grans i valors més petits.

Deia Ortega que s'havia de distingir entre idees i creences; ambdues serveixen per interpretar la realitat però la gran diferència és que les idees les tenim i les creences ens tenen. La creença té a veure amb les nostres condicions familiars, polítiques, etc. I és desitjable que el màxim nombre de creences que tenim es converteixen en idees; és un procés que cada persona ha de saber fer.

De la mateixa manera, els valors o els tenim o ens tenen. Vivim en i amb valors. La gent que diu que no té valors és víctima d'uns valors que pensa no tenir i la tenen; és millor tenir els valors que no que et tinguin. Fer-nos càrrec dels valors és el primer exercici d'aportació a la política. La política democràtica que intenta imposar valors és com la religió que imposa la nostra vida social. Si una política democràtica intentés imposar valors, deixaria de ser democràtica. S'eliminarà el dret de totes les persones a imposar els valors, dret primari a la cultura democràtica. La democràcia ha de pensar que un dels seus segells de qualitat és que el màxim nombre d'individus desplegui la seva vida amb la major llibertat possible. Una democràcia que vulgui donar massa valors, com a tal, és una democràcia que dicta i que, per tant, s'aproxima a una dictadura.

Paradoxalment, la política no es pot fer sense l'explotació d'alguns valors. La constitució defensa la llibertat, la tolerància, el pluralisme. Però són valors que deixen obert el camp dels valors. Perquè estem parlant de llibertat. Són pocs valors, però són oberts.

9

La solidaritat. Considerem que la solidaritat és un valor que un demòcrata ha d'apreciar? Sembla ser que sí. Però, podria existir una societat democràtica en la que no hi hagués cap persona solidària? La teoria també diu que sí. No és desitjable però, com a demòcrata, he d'acceptar que el meu entorn no ho sigui. Un gran demòcrata pot no ser solidari. Per tant, veiem que pot semblar paradoxal, però no ho és.

Tenim l'exemple de la URSS. Es deia un sistema democràtic «real» i criticaven la democràcia formal d'occident. Però en aquells sistemes imposaven valors; han optat per respectar la democràcia formal. La democràcia ha de tenir la grandesa de voler-se formar... però ens hem d'acontentar amb això, els demòcrates? Ha de ser el punt de partida, però no el punt d'arribada. Hem de garantir que tothom tingui la màxima llibertat però que tothom tingui, al mateix temps, la màxima plenitud de convivència humana plena de valors.

És possible una democràcia sense demòcrates? No és viable. La democràcia ha de viure en una mena de tensió dialèctica entre la pura formalitat i la riquesa material de valors. La puresa democràtica sense valors seria buida de contingut, sense esperit i sense riquesa humana. És necessari que la gent surti de l'abstenció però hem de respectar que hi ha gent que no ho vulgui fer.

L'espai públic s'ha convertit en el lloc de tramitació de les entitats privades i, d'aquesta manera, perd el sentit del que és (o hauria de ser): un espai obert a tothom. Això condueix a la patologia de la despertinència. La democràcia no ha d'imposar valors, però es necessita de demòcrates que construeixin valors. En realitat, s'ha d'aconseguir que un 90% arribi a participar, però només ho podem fer mitjançant la llibertat i la convivència.

10

No imposarem valors, però crearem valors per tal que la democràcia no quedi buida. Kant parlava de que en el coneixement humà hi ha d'haver una trobada entre el factor formal i el factor material, entre el subjecte que projecta les seves categories i formes mentals, i l'objecte que aporta la seva materialitat bruta. El coneixement que només és pura projecció de categoria mental és buit. I al revés, segons Kant, la pura aportació de material si no hi ha l'estructuració formal és feble.

Una democràcia purament formal és buida i una de purament material és mancada de sentit. Perquè la democràcia sigui plena i amb sentit i ha d'haver aquest equilibri entre la llibertat i la formalitat, extraordinàriament difícil d'aconseguir.

Una de les anàlisis més ràpides de la democràcia és el futur de la democràcia. La millor manera de definir la democràcia és buidant-la de valors concrets. Molts ciutadans es beneficien de la democràcia però no aporten res; si tothom fes el mateix la democràcia acabaria. La llibertat només la podem garantir en un sistema democràtic. Un altre valor que garanteix el sistema és la tolerància; la no violència també és inherent a la democràcia.

Però, l'alliberament de la dona, afortunadament, s'ha convertit en un dels valors que poc a poc hem anat construint en la nostra democràcia. És un exemple del que demana constantment la democràcia: la revolució social. Un altre sentiment que millora la democràcia és el sentiment de fraternitat. En un món on tots ens considerem iguals, cal que ens ajudem. L'individualisme creixent està matant, precisament, la fraternitat.

Un altra idea és la identificació entre bé privat i bé públic. És una qüestió que forma part del nucli del pensament socialista. No podem desenvolupar una vida feliç si al nostre entorn no hi ha recursos. Una altra idea és que els ciutadans que viuen en democràcia necessiten prendre's seriosament la democràcia. La democràcia no està guanyada per sempre; ni tan sols en els països més desenvolupats (prenem per exemple: Itàlia). Hem de reconèixer els valors de la representativitat política; mereixen el respecte dels altres. El problema és que els ciutadans donem credibilitat als polítics, però hem d'aprendre a valorar-los. Els polítics, per la seva banda, s'han de prendre seriosament l'individu. Les persones han de desplegar la seva vida amb la màxima llibertat: la promoció de la igualtat, la cultura,...ho permetrà.

Finalment, alguns altres valors: el respecte (dignitat humana com a nucli de tot valor que comença amb el respecte). No hem de confondre el respecte amb cortesia; seria un greu error. Respectar l'altre és veure-hi de manera real i efectiva la plenitud de la seva dignitat. Tenim clar que la nostra dignitat és el nostre primer principi ètic i, per tant, extrapolem el que nosaltres considerem bàsic als altres. En conseqüència, construïm el principi d'igualtat. El valor de la dignitat de cada persona és que cap persona serà l'instrument d'una altra persona. L'atac a la dignitat d'un altre és la seva instrumentalització. Si això es respectés, molts problemes actuals es resoldrien; el no respecte a la dignitat d'un altre és la causa de la manca de convivència en el món actual: la mentida, la corrupció, l'especulació.

I la política com a font de valors? El primer valor que aporta la política (a aquella persona que s'hi compromet) és el coneixement. Les persones són una altra aportació: la millor gent de la meua vida, l'he coneguda a la política. T'obliga a ser com-

plex, flexible, respectuós,...i, també, saber quins són els límits. La política també és un poder; però es conjuga en subjuntiu, és a dir, de forma hipotètica. «Si podem», «si conveníem», «Si...».

Un altre valor que aporta és l'esforç personal. Aprenem a no creure en les solucions tècniques; les millors solucions de la vida no són tècniques, són polítiques. Hi ha polítics que creuen que s'han de convertir en tècnics i gestors. La seva feina ha de ser explicar perquè les coses no es poden fer, no només explícitament, respostes tècniques.

La política també aporta llibertat i responsabilitat. Obliga a analitzar els objectius; la responsabilitat articula arribar a la llibertat. I la política també és un aprenentatge; està relacionada directament amb la saviesa: *Apprentissage*. Aprenre valors, aprendre política amb valors és construir un teixit complex on compta tant allò que hom aporta per si mateix, com allò que guanya en l'intercanvi amb els altres. I el polític, precisament, ha de ser el teixidor de les relacions socials dels ciutadans i de les seves aportacions com a tal.

Dona i conflicte a Israel i Palestina

Carme Suñé

Introducció

Parlar sobre Israel i Palestina és fer referència inevitable al conflicte que es perllonga des de fa gairebé un segle, tot i que per qüestions pràctiques se sol fer referència a l'any 1948 com a data clau que marca, en molts sentits, l'inici d'un enfrontament que lluny de solucionar-se, sembla cada dia més difícil de resoldre.

I, en part, podríem considerar seriosament que un factor clau que ha impedit qualsevol diàleg seriós és la masculinització dels òrgans de poder, que decideixen una vegada i una altra que la força és l'únic mecanisme que pot aconseguir la fi del conflicte.

És per això que avui volem fer referència i subratllar que en totes dues societats existeixen uns moviments de dones que parlen amb una altra veu, que volen construir ponts i no destruir-los amb les armes, que demanen la fi de l'ocupació i el respecte pels drets humans i de les minories dins d'Israel, que exigeixen la creació d'un estat palestí al costat d'Israel.

És, per tant, d'alguns d'aquests grups que vull parlar i explicar com treballen, què fan, què reivindiquen, etc. Perquè tant a Israel com als territoris ocupats aquestes veus no es deixen sentir gaire. Aquí tinc l'oportunitat de fer sentir la seva veu.

1. Organitzacions de dones a Israel que fan sentir la seva veu en contra de l'ocupació i contra la discriminació de la població àrabo-israeliana d'Israel

1.1. Coalició de Dones per la Pau

La Coalició de Dones per la Pau va néixer el novembre de l'any 2000, sis setmanes després que comencés la segona Intifada. En aquest temps, s'ha convertit en una de les veus més potents a Israel que demana una pau justa entre Israel i Palestina.

La coalició agrupa dones a títol individual i 9 organitzacions pacifistes de dones. La coalició està formada per dones jueves i àrabs, ciutadanes d'Israel. La seva actuació va orientada a reforçar el paper de la dona i a demanar pau i justícia per a tots els habitants de la zona.

La coalició busca la mobilització de les dones per donar suport als drets humans i per trobar una pau justa entre Israel i els seus veïns àrabs, així com per reforçar la democràcia dins d'Israel.

Entre els objectius de la coalició destaquen:

1. Final de l'ocupació
2. Participació plena de la dona en les negociacions de pau.
3. Establiment d'un estat palestí al costat d'Israel, basat en les fronteres de 1967.
4. Reconeixement de Jerusalem com a capital compartida d'ambdós estats.
5. Israel ha de reconèixer la seva part de responsabilitat en els fets de 1948 i cooperar per trobar una solució justa per als refugiats palestins.
6. Oposició al militarisme que impregna la societat israeliana.
7. Igualtat, inclusió i justícia per als ciutadans palestins d'Israel.
8. Igualtat de drets per a les dones i tots els residents d'Israel.
9. Justícia social i econòmica per a tots els ciutadans d'Israel i integració del país a la zona.

Entre les activitats de la coalició, cal fer esment de crides massives, campanyes en favor dels drets humans, manifestacions i concentracions, i d'una marxa internacional de dones per la pau l'any 2003.

Donada l'escalada de violència dels últims anys, resulta molt difícil per als grups pacifistes israelians aconseguir suport popular; tanmateix, la coalició ha persistit en els seus objectius de forma independent o juntament amb altres organitzacions i té la convicció que la pau és possible i que les dones tenen un paper clau en aconseguir-ho.

La consigna més important d'aquesta organització és: Rebutgem ser enemics.

Un projecte de la coalició: Educar per la democràcia i la pau.

Què poden fer les dones per afavorir la pau? Moltes dones israelianes volen viure en pau i conviure amb els palestins, però es troben diàriament amb els missatges durs i extrems de polítics i militars. Amb aquest projecte, la Coalició de Dones per la Pau ajuda dones de diferents provinences socials a explorar la naturalesa comuna del conflicte, a trobar formes de reconciliar els punts que separen les visions del conflicte, i a promoure la pau dins dels mateixos grups i comunitats.

El projecte permet arribar a un ventall ampli de dones israelianes –joves, de mitjana edat, urbanes, rurals, jueves, àrabs, socialment privilegiades, socialment precari– i dóna l'oportunitat a aquestes dones de promoure la pau de la millor manera per a elles.

1.2. Machsom Watch

Machsom Watch va ser creat el gener de 2001 per tres dones com a resposta a nombroses denúncies a la premsa sobre violacions dels drets humans dels palestins en els checkpoints, sigui a mans de l'exèrcit o de la policia de fronteres.

Els seus objectius són tres:

1. Monotoritzar el comportament dels soldats als checkpoints.
2. Assegurar que els drets humans i civils dels palestins que intenten entrar a Israel es respectin.
3. Recollir i fer públic el resultat de les observacions als checkpoints, des dels poders polítics fins al públic en general.

L'organització és exclusivament de dones. La seva presència silenciosa però ferma als checkpoints suposa un desafiament al discurs militarista dominant que impregna la societat israeliana. Machsom Watch demana responsabilitats a les forces de seguretat davant de la societat civil, i això és tota una novetat a Israel.

1.3. Neled

16

Neled: Dones per la Convivència es va fundar l'any 1989 per tal d'apropar els ciutadans jueus i àrabs d'Israel. Amb aquest esperit van iniciar visites i activitats als territoris ocupats.

Cada mes fan xerrades sobre temes socials i polítics. Treballen en xarxa amb institucions de la ciutat palestina de Tulkarem, com ara l'orfenat i l'institut per a nens amb discapacitats mentals.

1.4. New Profile

És una organització jove i visible que va sorgir com a resultat de la creença que s'ha de qüestionar el fort arrelament del militarisme a la societat israeliana. L'organització, formada per dones feministes, és un moviment de base.

El nom, *Perfil nou*, reflecteix l'objectiu a llarg termini de l'organització: Canviar el perfil de la societat israeliana, des d'una societat militaritzada i orientada cap a la guerra

i el poder, cap a una comunitat que construeixi la pau, on els drets de tots els seus ciutadans es protegeixin i es promoguin igual, i on siguin respectats els drets humans de totes les persones residents a Israel per també dels que viuen fora de la seves fronteres.

New Profile és la primera organització israeliana que té com a prioritat la desmilitarització. Són diversos els objectius que es persegueixen:

- Desmilitaritzar l'educació mitjançant xerrades, aparicions als mitjans de comunicació, conferències i altres.
- Donar suport dins de l'exèrcit a l'objecció de consciència i al rebuig a servir als territoris ocupats.
- Treballar amb dones que han patit els efectes de la militarització, com ara abusos sexuals o explotació a mans del Ministeri de Defensa.

1.5. Noga

Sindicat innovador d'informació i acció. Noga va néixer el 1980 quan un grup de dones vingudes de diferents camps professionals van decidir crear la primera i, fins ara, la més important revista feminista d'Israel. Noga va sorgir d'una necessitat de donar a la dona una tribuna des d'on poguessin fer sentir la seva veu. Entre altres activitats, Noga organitza simpòsiums, conferències i tallers sobre temes relacionats amb la dona i a la seva posició en la societat. Realitzen campanyes i grups de pressió amb l'objectiu d'aconseguir més representació de la dona en política a tots els nivells, i de canviar les actituds dels tribunals vers la dona.

Noga combina la seva lluita per la igualtat amb l'aspiració per la pau, i treballa amb col·laboració amb altres organitzacions per tal d'aconseguir totes dues coses.

El seu mandat proclama:

1. De les dones, sobre les dones i per les dones.
2. Fer que se senti la veu feminista, que el periodisme i la literatura feminista es defensin i que la visió feminista del món sigui visible per tothom.

3. Proporcionar cobertura extensa a temes de dones, en el pla nacional i internacional.
4. Conscienciar sobre les teories feministes i sobre l'anàlisi política feminista.

1.6. Tandì: «Moviment de dones democràtiques per Israel»

Tandì és una aliança de dues organitzacions: Despertar de les dones, fundada el 1948, i l'Organització democràtica i progressista de dones jueves. Ambdues compartien els mateixos objectius i van creure que treballant conjuntament contribuirien a l'èxit de les seves activitats.

Objectius i activitats:

1. El poble palestí té dret a tenir un estat al costat d'Israel.
2. Col·laborar amb organitzacions afins com ara la Coalició de Dones per la Pau, Bat Shalom, Women in Black...
3. Treballar en xarxa amb altres organitzacions fora d'Israel.
4. Defensar els drets nacionals de la minoria àrab d'Israel i d'altres minories.
5. Oposar-se al trasllat forçat de població, al racisme, a la demolició d'habitatges i a l'expropiació de terres.
6. Defensar el dret de tots els ciutadans a l'assistència sanitària, a l'educació, al desenvolupament individual, etc.
7. Exigir la igualtat d'oportunitats per a les dones tant en els llocs de treball com en els seus.
8. Organitzar trobades a cases particulars amb dones per tal que aquestes coneguin els seus drets i perquè sàpiguen protegir-se de la violència, fustigament, abús sexual o físic.
9. Condemnar qualsevol forma de violència contra la dona, incloent els «crims en nom de l'honor».

1.7. The bridge: Dones jueves i àrabs per la pau a l'Orient Mitjà

Aquesta organització es va crear a Haifa el 1975, dos anys després de la guerra del Yom Kippur. Va ser la primera organització que va treballar conjuntament amb dones jueves i àrabs, amb l'objectiu de donar poder a la dona i aconseguir la pau a l'Orient Mitjà. Van trobar molta resistència i oposició, de vegades violenta en els seus inicis, però la creença que la causa que promovien era justa i demanava valentia i perseverança els va donar la força per actuar i per lluitar pels seus objectius. Fins avui, 32 anys després, continuen treballant de manera persistent i silenciosa per fomentar el paper de la dona i de la pau a l'Orient Mitjà.

L'objectiu principal de l'organització és conscienciar la dona sobre el seu poder per promoure els drets humans i per prendre part activa en el procés de pau. En aquesta regió ambdós objectius van estretament lligats ja que quan hi ha guerra, conflicte i violència el problema dels drets de les dones queda relegat a un segon pla.

El fet que les dones de l'organització iniciessin, planifiquessin i duguessin a terme projectes i campanyes, va promoure no solament l'estatus dels seus membres i dirigents, sinó també el de les dones de les seves comunitats.

A més, l'activisme conjunt de dones jueves i àrabs va ajudar a millorar l'estatus de la dona àrabo-israeliana, que va justificar la seva demanda de més llibertat i drets dins de la família i en la societat amb l'exemple de la seva contrapart israeliana. De fet, les primeres dones àrabs en aconseguir el dret de vot, van ser les dones àrabo-israelianes d'Israel.

El desafiament més difícil de superar per tal d'aconseguir igualtat de drets i llibertat per a la dona és la poca rellevància que les lluites i fites de les dones tenen en els mitjans de comunicació, tant pel que fa a la presa de poder de la dona com a la seva lluita per la pau.

Finalment, The Bridge va iniciar i coordinar la campanya i petició «Ban War» (prohibir la guerra), per construir un món més enllà de la violència i la guerra. Les dones de les dues organitzacions creuen que si la guerra i la violència se superen, la dona tindrà moltes més oportunitats d'aconseguir total igualtat de drets. «La guerra minimitza qualsevol altre assumpte, inclòs el tema del poder de la dona».

1.8. The Fifth Mother

Aquesta organització va ser fundada l'any 2002 per dones provinents del moviment de les quatre dones, que van tenir un paper decisiu en la fi de l'ocupació israeliana del sud del Líban. S'hi van unir altres veus femenines que compartien la visió que «la guerra no és el meu llenguatge».

20

Aquest moviment aporta al discurs públic idees sobre resolució de conflictes des d'una perspectiva femenina única, i d'aquesta manera ofereix una alternativa al llenguatge agressiu que en aquests moments defineix el conflicte àrabo-israelià.

L'organització demana la implicació d'experts en mediació en conflictes per tal de treure les negociacions de l'actual estancament.

Creuen que els conflictes tenen solució i que aquests s'han de superar amb les paraules i no amb les bales. L'organització intenta influir en el discurs i en l'opinió pública de diferents maneres:

1. Participant en esdeveniments públics per donar a conèixer la seva visió i crear espais de diàleg amb l'objectiu de compensar el sentiment tan extens de desesperació i pèrdua de fe en una solució.
2. Fent un esforç permanent per respondre a la terminologia agressiva dels mitjans de comunicació, i reforçant alternatives fins que esdevinguin part integrada del discurs.

1.9. Women in Black

Women in Black és un moviment internacional de dones per la pau. El que les uneix és el seu compromís per la justícia i per un món sense violència.

El moviment internacional de les Dones de Negre va començar el gener de 1988, un mes després de l'inici de la primera intifada amb un petit grup de dones duent a terme una forma senzilla de protesta: un cop a la setmana a la mateixa i hora i al mateix lloc, vestides de negre i aixecant una pancarta negra amb forma de mà i amb les paraules següents escrites amb blanc: Stop a l'ocupació. En qüestió de mesos i utilitzant el boca-orella, dones de tot Israel es van unir a aquestes concentracions.

Així va començar la història de 20 anys de les dones de negre que es va estendre de país en país (Itàlia, Alemanya, l'Índia...) i durant la guerra dels Balcans les Dones de Negre de Belgrad van donar un clar exemple de cooperació interètnica que va ser font d'inspiració per a les dones i homes d'aquella regió.

Les Dones de Negre han patit l'atac d'aquells que comparteixen una visió nacionalista estreta de mires sobre la reconciliació i la pau. Tant a Israel com a Sèrbia, on les dones de negre han cridat contra les polítiques dels seus propis dirigents, les dones han patit atacs i amenaces, i han estat acusades de traïdores del seu propi país.

El moviment de les Dones de Negre ha donat poder a la dona i també l'home i l'ha mobilitzat per la pau.

Compta amb un sistema de suport a les víctimes de l'opressió, traient a la llum les injustícies i pressionant l'opinió pública.

1.10. The Jerusalem link

El Jerusalem Link va sorgir de la necessitat que dones israelianes i palestines unissin els seus esforços i treballessin coordinadament per posar fi a l'ocupació, per avançar en matèria de drets humans i, molt particularment dels drets de les dones, i amb un ferm compromís per trobar una solució al conflicte àrabo-israelià. Les dues organitzacions que formen el Jerusalem Link són Bat Shalom per la part israeliana, i El Centre de Dones de Jerusalem per la part palestina. Totes dues organitzacions duen a terme programes conjunts israelians i palestins.

9è principi del Jerusalem Link:

1.10.1. The Jerusalem Center for Women (JCW)

22

Es va establir el març de 1994; és un centre de dones i una organització no governamental palestina amb seu a Jerusalem Est.

JCW té un fort compromís per avançar cap a una pau conjunta malgrat la situació política tan complicada i canviant. En un entorn carregat de frustracions polítiques, JCW segueix amb el seu compromís de desenvolupar relacions amb grups israelians que promouen la pau i amb altres organitzacions que comparteixin la seva visió d'una solució pacífica del conflicte.

1.10.2. Bat Shalom

Bat Shalom és una organització feminista israeliana de base, formada per dones jueves i àrabs d'Israel que treballen conjuntament per arribar a una pau genuïna basada en una solució justa del conflicte i en el respecte pels drets humans, i també per aconseguir igualtat entre les dones jueves i àrabs d'Israel.

Bat Shalom North o Bat Shafon va néixer el 1993 de dones jueves i àrabs dels kibutzs i pobles jueus i àrabs del nord d'Israel, de la zona coneguda com Megiddo i Nazareth. Aquest grup, escissió de Bat Shalom, veu com a prioritari acabar amb la desigualtat existent entre les dones jueves i les àrabs d'Israel.

Tant les dones de Bat Shalom com les de Bat Shafon fan una crida a les dones per tal que s'uneixin a la seva lluita activa per la pau i la igualtat de drets. Senzillament es neguen a ser testimonis de la destrucció de l'esperança d'una reconciliació pacífica.

El Jerusalem Link basa els seus esforços en els següents principis:

1. Reconeixement del dret d'autodeterminació dels dos pobles, mitjançant l'establiment d'un estat palestí al costat d'Israel basat en les fronteres de juny de 1967.
2. La ciutat de Jerusalem ha de ser la capital conjunta dels dos estats.
3. La declaració de principis d'Oslo i els acords posteriors s'han d'implementar de forma immediata i completa.
4. Les negociacions s'han de reprendre sense dilació en base a l'agenda de la declaració de principis, essent els termes de referència les resolucions de NNUU, incloses les resolucions 242 i 338.
5. Tots els assentaments israelians en terres palestines són il·legals d'acord amb la legalitat internacional i són un clar obstacle per aconseguir la pau.
6. Un requeriment essencial per aconseguir una pau estable i duradora és trobar una solució justa al tema dels refugiats palestins. Aquesta solució passa pel dret al retorn dels refugiats d'acord amb la resolució 194 de NNUU.
7. El respecte per les convencions, tractats i lleis internacionals, així com el compromís de la comunitat internacional són cabdals per al procés de pau.
8. La realització de la pau política aplanarà el camí per arribar a una comprensió mútua, una seguretat genuïna i una reconciliació basada en la igualtat i el respecte pels drets nacionals i humans dels dos pobles.

9. «Les dones han de ser part central en el procés de pau. La seva participació activa i igualitària en la presa de decisions i a les negociacions és fonamental per tal d'aconseguir una pau justa i viable».
10. Nosaltres, les dones, estem compromeses amb una solució pacífica del nostre conflicte, entès també com a mitjà per promoure normes no-violentes i democràtiques i per reforçar la societat civil.

2. Organitzacions palestines de dones

2.1. Women, Media and Development (dona, mitjans de comunicació i desenvolupament)

La missió general d'aquesta organització és construir un estat palestí independent, modern i democràtic que assoleixi la llibertat i la igualtat sempre en base als principis dels drets humans, mitjançant la col·laboració amb els mitjans de comunicació locals.

Els objectius de l'organització són:

1. «Empoderar» la dona palestina utilitzant els mitjans de comunicació com a eina per conscienciar la societat palestina sobre els temes relacionats amb la dona.
2. Millorar la posició social, política i econòmica de la dona palestina i augmentar la seva autoestima amb treballs en xarxa amb les institucions locals i internacionals apropiades.
3. Implicació en la producció dels mitjans de comunicació en temes de gènere.
4. Observar i canviar la imatge estereotipada de la dona.
5. Augmentar el nombre de dones que treballen en els mitjans de comunicació.
6. Augmentar el nombre de dones amb poder de decisió en els mitjans per tal d'influir en les polítiques internes dels mitjans.
7. Augmentar el nivell de professionalitat del personal dels mitjans.
8. «Empoderar» les persones que treballen en els mitjans de comunicació i formar-los en temes de gènere, de drets humans i democràcia.
9. Produir materials audiovisuals que incloguin temes de gènere i retransmetre'ls mitjançant els diferents mitjans de comunicació.
10. Crear més espais per a temes de gènere i de dona, en particular en els mitjans de comunicació.
11. «Empoderar» les dones i les classes més desfavorides de la societat en l'aspecte emocional, social, polític i professional, i donar-los una veritable oportunitat d'expressar-se.

12. Mostrar models positius de dones que van reftar les tradicions i les creences polítiques, econòmiques i intel·lectuals.
13. Fer possible que líders feministes facin parlaments públics.

Des de les últimes dècades, la dona palestina s'ha vist confrontada per diferents reptes. Dues intifades, l'ocupació, el mur de separació i la restricció de moviments han fet de la dona palestina una víctima de la situació política del seu país.

En l'entorn familiar, les dones estan tenint un paper de suport únic; les responsabilitats de la dona en el marc laboral i en la política també han augmentat degut a la mort o empresonament dels membres masculins de la família i a l'alt grau de desocupació.

Pressió, frustració, desesperació i por han acompanyat el poble palestí i aquesta situació ha estat un factor important que ha contribuït a augmentar la violència domèstica i a incrementar les diferències de gènere en l'educació, l'activitat econòmica i la participació política, tot posant en perill la situació de les dones palestines.

La societat palestina pateix estereotips sobre gènere i sobre les dones.

Els projectes de TAM es desenvolupen com a resposta a les poques oportunitats de què gaudeixen les dones palestines per expressar-se, i tenen com a objectiu conscienciar les dones sobre problemes socials interns i de drets humans, així com «empoderar» la dona, oferint-li noves eines i obrint-li noves perspectives.

Exemple d'un projecte: formació per a dones en vídeo participatiu a Nablus.

Durant 6 mesos, 14 dones de Nablus van fer una formació en realització de petits documentals com a mitjà d'«empoderament», per tal que les dones puguin defensar els seus drets i augmentar la seva capacitat d'elegir amb seguretat.

Les dones van idear i produir els seus propis documentals, expressant les seves lluites pel respecte dels drets humans.

A Nablus, com a altres parts de Cisjordània, les dones són les principals víctimes de la situació política i econòmica.

Aquests documentals seran retransmesos en les televisions locals a tota Cisjordània. Els documentals oferiran models locals i positius per a altres dones i les seves famílies, i generaran debat sobre els drets humans.

2.2. Centre de dones per a l'ajut i el consell legal (WCLAC)

L'objectiu del WCLAC és promoure els drets humans de les dones enmig del conflicte a Palestina.

El centre d'ajut i consell legal per a dones a Palestina és una organització independent que pretén establir una societat democràtica basada en la justícia social i la igualtat de gènere. Es tracta d'un desafiament considerable tenint en compte l'ocupació de Cisjordània, la franja de Gaza i Jerusalem Est per part d'Israel. Com molt bé saben les dones palestines, el conflicte armat està dominat per homes i ideologies militars que vulneren els seus drets.

Tot i que l'acció militar sol mostrar-se en públic, els efectes de la violència també són presents en l'àmbit privat. Aquesta organització ha observat una tensió en augment i una menor comunicació entre els membres de les famílies degut a l'estrès i la depressió viscudes durant la crisi. Tot això ha produït un augment dels casos d'incest, violència familiar i violència basada en el gènere. Les dones tenen menys possibilitats de descarregar les seves frustracions en altres membres de la família i, d'aquesta manera, tendeixen a recórrer a les xarxes de suport social i tot sovint estan més disposades a parlar dels problemes que han d'afrontar i a compartir la càrrega que aquests representen.

En aquesta organització s'intenta enfocar aquests problemes i donar suport a les dones palestines mitjançant serveis d'orientació i de consell, així com amb ajut legal per a aquelles que pateixen abusos psicològics, verbals, físics o sexuals.

WCLAC també desafia les lleis de l'Autoritat Palestina que discriminen a les dones. S'ha aconseguit augmentar el nivell de debat sobre la legislació relacionada amb la família. Pressionen l'AP per l'adopció de convencions i acords internacionals com ara la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona, i per la incorporació d'aquests principis en les lleis nacionals.

Tant les forces religioses com les seculars han desafiat aquest tipus d'iniciatives. Han sorgit les preguntes: Com pot WCLAC promoure els drets de les dones en la societat palestina quan els drets de tota la societat s'estan violant de manera sistemàtica? Com pot aquesta organització treballar en favor de canvis socials feministes sota circumstàncies on les persones encara requereixen assegurar les seves necessitats bàsiques?

28

Les activitats privades i públiques de les dones signifiquen actes importants de resistència a una ocupació que soscava la infraestructura social de la societat palestina.

2.3. «Clubs» de dones a la zona d'Hebron

Tal com hem vist abans, la situació de la dona palestina és força diferent de la dona jueva israeliana en el sentit que la primera ha de lluitar doblement: com a dona enmig d'una societat que la discrimina pel fet de ser dona, i contra l'ocupació i la manca de moviments i llibertats que aquesta produeix.

En aquest context sorgeix una iniciativa a la zona rural d'Hebron impulsada per una de les grans organitzacions no governamentals palestines (PARC).

Aquesta no és una organització de dones exclusivament però sí que dóna suport a petits projectes per a dones.

El «club» de dones de la zona d'Hebron va iniciar-se fa dos anys amb el suport de PARC i d'una ONG espanyola anomenada Asamblea de Cooperació per la Pau que té diferents projectes tant als territoris com a Israel. L'anomenat club el formen un grup de dones provinents dels diferents pobles que esquitxen el terme municipal de la ciutat d'Hebron. Tenen un local que fa funcions de seu per al grup i on es troben regularment unes hores cada tarda. Entre les seves activitats destaquen diferents cursos de formació per a dones, cursos de cuina, d'informàtica i el conreu d'un petit hort que els serveix com a font d'autofinançament.

L'inici d'aquest club no va ser gaire fàcil ja que a part de les dificultats pròpies a l'hora de començar a fer quelcom nou, s'hi han d'afegir les reticències que les dones es van trobar en la pròpia família que no veien amb bons ulls que les dones sortissin de casa per fer altres coses com aprendre a utilitzar un ordinador o estudiar per poder accedir a la universitat. Poc a poc, però, els membres de les famílies, especialment els fills, es van adonar que, lluny d'estar desatesos, el fet que les seves mares poguessin dedicar part del seu temps a fer coses per a elles, els donava més confiança, més seguretat, en resum, les «empoderava» i això es reflectia en una millor relació dins de la llar. Quan els fills van veure el que feien les seves mares les van felicitar.

Les dones, com veiem, es mouen i actuen. I, gràcies a elles, l'esperança per aconseguir la pau es fa, cada dia, més palesa.

